

แปล แปล (แปลง) ปรับ --- “กระบวนการแปล 3 ป.” ภายใต้ 3 สภาวะของผู้แปล¹

จรัสศรี จิรภาส²

บทคัดย่อ

งานแปลแต่ละชิ้นจะบรรลุเป้าหมายกล่าวคือผู้แปลจะสามารถถ่ายทอดสารจากภาษาต้นทางสู่ภาษาปลายทางได้เสร็จสมบูรณ์นั้น ภายใต้กระบวนการขับเคลื่อนงานแปล ผู้แปลจำเป็นต้องสวมบทบาทหรือสวมสภาวะตัวตน 3 ภาคด้วยกัน คือ ผู้แปลในฐานะผู้อ่าน ผู้แปลในฐานะผู้แปล และผู้แปลในฐานะผู้ตรวจทาน หรือในที่นี้เรียกว่า “กระบวนการแปล 3 ป.” หมายถึงว่ากระบวนการแปลจำเป็นต้องผ่านกระบวนการระนาบแรกคือ ระนาบของการวิเคราะห์ต้นฉบับด้วยการอ่านและการตีความที่ถูกหลักวิธีแล้วจึงนำไปสู่กระบวนการถ่ายทอดได้อย่างมีประสิทธิภาพ ก่อนที่งานแปลจะเผยแพร่ทั่วไป ผู้แปลที่ดีจะต้องใส่ใจต่อบทบาทของการเป็นผู้ตรวจทานงานแปลของตนหรือต้องผ่านกระบวนการพิสูจน์อักษรและพิสูจน์คุณภาพของงานแปลเพื่อให้งานแปลเกิดความสำเร็จมากที่สุดก่อนส่งตีพิมพ์ยังสำนักพิมพ์ด้วย บทความนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อนำเสนอความสำคัญของกระบวนการแปลภายใต้ 3 สภาวะของผู้แปลเพื่อให้ง่ายต่อการสื่อสารและนำไปใช้งาน และเพื่อสนับสนุนทฤษฎีการแปลพื้นฐานของนักวิชาการ ต่าง ๆ ที่กล่าวอ้างกันทั่วไป ภายใต้แนวทางศึกษาด้วยบทไทย-จีน (งานแปลภาษาไทยเป็นจีน) และจีน-ไทย (งานแปลจีนเป็นไทย) การนำเสนอประมวลผลจากประสบการณ์การสอนภาษาจีนและภาษาไทยในระดับปริญญาตรีและโท รวมถึงการที่ได้มีโอกาสเป็นผู้ตรวจทานแก้ไขสิ่งพิมพ์ไทย-จีนของสำนักพิมพ์ต่าง ๆ ในประเทศไทยและจีนในแต่ละโอกาสของหลายปีที่ผ่านมา

คำสำคัญ: กระบวนการแปล 3 ป. สภาวะ “ฝั่ง” และ “แผ่ง” ของผู้เขียน สภาวะผู้แปลในฐานะผู้อ่าน สภาวะผู้แปลในฐานะผู้แปล ภาษาคู่ขนาน

¹ ผู้เขียนเคยนำเสนอกระบวนการแปล 3 ป. ได้แก่ แปล แปลง ปรับ ครั้งแรกในงานบรรยายวิชาการ ณ มหาวิทยาลัยปักกิ่ง ในวันที่ 17 ตุลาคม 2559 หัวข้อ “มิติภาษาในงานประกาศจีน-ไทย” (汉泰经典翻译暨当代泰国文学学术讲座 . 北京大学. 2016)

² รองศาสตราจารย์ ดร. ประจักษ์วิชาภาษาไทยและอาจารย์ประจำหลักสูตรปริญญาโท สาขาการแปลและล่าม คณะภาษาเอเชียและแอฟริกาศึกษา มหาวิทยาลัยภาษาต่างประเทศปักกิ่ง e-mail: xieyubing@bfsu.edu.cn

Translating, Adapting, and Editing: the TAE Process of Translators³

Charassri Jiraphas⁴

Abstract

Any translated work should be able to convey its original meanings to readers. The translators should be aware of their three roles, including the reader; the translator; and the editor, which in this article is referred to as the TAE (translating; adapting; editing) processes. In the process of translation, firstly the original text must be closely read and interpreted. Then, efficient translating proceeds, and lastly editing and proofreading are done before the completed work is published and made available to the public. This article aimed to emphasize the importance of the TAE process of translation, following the principles of translation proposed in studies of Thai-Chinese and Chinese-Thai translated works. This article was based on the author's first-hand experience in teaching Thai and Chinese languages to graduates and undergraduates, in addition to many years of being an editor and proofreader for both Thai and Chinese publishing houses.

Keywords: TAE processes of translation, Deep and surface roles of a translator, Translator as the reader, Translator as the translator, Parallel languages

³ The author used to present the TAE Processes: Translating, Adapting, and Editing first adjustment in academic lectures at Beijing University on October 17, 2016 topic "Language dimension in the Chinese-Thai announcement"

⁴ Assoc. Prof. Dr. School of Asian and African Studies, Beijing Foreign Studies University. e-mail: xieyubing@bfsu.edu.cn

1. มิติคู่ขนานของ “ภาษาต้นทาง” และ “ภาษาปลายทาง” กับทฤษฎีงานแปล

การแปลเป็นเรื่องของการถ่ายโอนภาษาหนึ่งสู่ภาษาหนึ่ง ทฤษฎีการแปลเรียกภาษาที่นำมาใช้เป็นต้นแบบของการแปลว่า “ภาษาต้นทาง” และเรียกภาษาแปลว่า “ภาษาปลายทาง” พังดูแล้วเสมือนว่าทั้งสองภาษายืนอยู่บนเส้นด้ายเส้นเดียวกัน การถ่ายทอดภาษาหนึ่งเป็นภาษาหนึ่งเป็นเรื่องการเดินทางของภาษาที่อยู่ต้นขั้ว (ต้นทาง) ไปสู่ภาษาปลายขั้ว (ปลายทาง) แต่ในหลักปฏิบัติ “ภาษาต้นทาง” และ “ภาษาปลายทาง” น่าจะเป็นด้ายคนละเส้นที่ซึ่งขนานไปในแนวทางเดียวกัน ด้ายเส้นบนเป็นเส้น “ภาษาต้นทาง” หรือ “ภาษาต้นแบบ” ส่วนเส้นล่างเป็นเส้น “ภาษาปลายทาง” หรือ “ภาษาคู่ขนาน” ภายใต้อิทธิพลภาษาต่าง (หรือที่เรียกว่าเป็นภาษาที่ถูก “แปรรูป” ทางโครงสร้างภาษามาแล้ว) ภาษาต้นแบบต่างมีวัตถุประสงค์ในการถือกำเนิดเฉพาะของแต่ละชิ้นงาน ผ่านฝีมือลายมือ ลีลาการเขียน ความรู้สึกนึกคิด สภาวะความมีตัวตนอันเป็นอัตลักษณ์ส่วนบุคคลของเจ้าของผลงานดังที่กล่าวข้างต้น ส่วน “ภาษาแปล” ก็มีเส้นทางในการถ่ายแบบจากด้ายเส้นบน ซึ่งโดยทั่วไปผู้ทำหน้าที่ถ่ายทอดภาษาพยายามที่จะเดินขนานควบคู่ไปกับเส้นด้ายของ “ภาษาต้นแบบ” ที่ละวรรคทีละช่วงให้แนบเนียนเท่าที่จะกระทำได้ การเดินทางของ “ภาษาแปล” มักจะกระทำได้เพียงให้ขนานคู่ไปกับด้ายเส้นบน ได้ผลลัพธ์เป็น “งานแปล” บ้าง “งานแปลง” บ้าง ยากที่จะขมวดพันให้เป็นเกลียวด้ายเส้นเดียวกันได้ ดังที่ Sapir (1956: 69 cited in Pinmanee, 2012: 8) กล่าวว่า ไม่มีภาษา 2 ภาษาใดในโลกที่จะเหมือนกันทุกอย่างพอเพียงที่จะกล่าวได้ว่าเป็นตัวแทนของความเป็นจริงทางสังคมชุดเดียวกัน และ Hatim และ Mason (1994) กล่าวว่า ผู้เขียนในภาษาต้นฉบับกับผู้อ่านในภาษาแปลทั้งสองฝ่ายต่างอยู่ในกรอบสังคมของตัวเองที่แตกต่างกัน กระบวนการแปลจึงเป็นเรื่องซับซ้อนเพราะการใช้ภาษาเป็นส่วนหนึ่งของการดำเนินชีวิตในสังคมกับบริบททางสังคมและวัฒนธรรมคนละกรอบกันของทั้งสองฝ่าย งานแปลเป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องกับภาษาและวัฒนธรรม 2 ชุด 2 ภาษา มีวัฒนธรรม 2 กรอบ ต่างอยู่คนละโลก คนละสังคม มิใช่โลกเดียวกันที่ปะปนหลากหลายอย่าง

ผู้เขียนรังสรรค์ผลงานโดยยืนพื้นในกรอบทางภาษา สังคมและในโลกของผู้เขียน ส่วนผู้แปลในความเป็นจริงแม้ว่าจะพยายามก้าวข้ามทวีภพแต่ก็ยากที่จะขบไล่ตัวตนออกจากโลกของตน เนื่องจากยืนอยู่บนด้ายคนละเส้น ดังนั้นจึงมีนักวิชาการกล่าวว่างานแปลเป็นงานศิลปะบ้าง เป็นงานที่สร้างสรรค์บ้าง บ้างก็ว่าเป็นงานแปลเป็นงานที่ทรยศต่อตัวบทต้นฉบับหรือทรยศต่อผู้เขียน ซึ่งมีการเอ่ยอ้างเป็นทฤษฎีที่ใช้ชื่อว่า “ทรยศอย่างสร้างสรรค์” (Robert Escarpì's creative treason ภาษาจีนใช้คำว่า 创造性叛逆) บางทฤษฎีกล่าวถึง “อัตลักษณ์การแปลของผู้แปล” ที่ปรากฏในงานแปล ซึ่งประยุกต์ใช้ภายใต้ทฤษฎีอรรถปริวรรตศาสตร์ (Hermeneutics หรือ 阐释学翻译的主体性) หรือทฤษฎีที่อ้างความรู้ทางภาษาศาสตร์เชิงโครงสร้างกับทฤษฎีข้อมูลมาใช้ในการแปล กล่าวอ้างกันว่า มนุษย์สามารถใช้ไวยากรณ์ที่จำกัดสร้างการแสดงออกของภาษาได้ไม่จำกัด ทฤษฎีต่าง ๆ ที่ว่านี้ เห็นได้ว่าต่างยืนพื้นมาจากแนวคิดเส้นขนานระหว่าง “สาร” กับ “งานแปล” ทั้งสิ้น รวมไปถึงแนวคิดการดึงผู้อ่านไปหาผู้เขียนโดย จอห์น ไตเดน (กวีชาวอังกฤษ) ในช่วงศตวรรษที่ 18-19 (ในภาษาจีนใช้คำว่า “อิฮว่า” 异化) ในช่วงเวลาใกล้เคียงยังเกิดทฤษฎีดึงผู้เขียนไปหาผู้อ่าน (หรือ “กฤษว่า” 归化)

โดยชโลเออร์มาเคอร์ นักชีววิทยาชาวเยอรมันซึ่งเป็นนักคิดทางด้านการตีความ ทฤษฎีการตั้งผู้อ่านไปหาผู้เขียน หมายถึงว่า ทำอย่างไรจึงจะให้ผู้อ่านได้อ่านงานของนักเขียนอย่างราบรื่น ไม่รู้สึกติดขัด หรือพุดง่าย ๆ ว่าจะทำอย่างไรให้ผู้อ่านไม่รู้สึกถึงงานแปลเป็นเรื่องการข้ามภาษา ข้ามวัฒนธรรม ซึ่งชโลเออร์มาเคอร์กลับมองเห็นว่าการตั้งผู้อ่านไปหาผู้เขียนไม่ใช่การแปลที่แท้จริง การแปลที่ดีอาจจะไม่ได้ราบรื่น ได้ความสมมาตรเสมือนต้นฉบับ ความสละสลวยอาจจะหายไป แต่สามารถรักษาความคิดที่แตกต่างของคนละวัฒนธรรมเอาไว้ได้ ผู้แปลอาจจะต้องกระทำในสิ่งที่ผู้อ่านรู้สึกติดขัด ไม่ยอมรับ ในขณะที่เดียวกันก็มีความซื่อสัตย์ต่อความหมายดั้งเดิมที่แปลกแยกออกไปจากสังคมของตัวเองเกี่ยวกับทฤษฎีการแปลของนักทฤษฎีแปลชาวตะวันตก ผู้เขียนอยากขอแลกเปลี่ยนทัศนะ 2-3 ประเด็น ดังนี้

หนึ่ง “ทฤษฎี” เป็นสมมุติฐานที่ได้รับการตรวจสอบ เป็นความคิดรวบยอด เป็นสิ่งที่ใช้อธิบายลักษณะของปรากฏการณ์หนึ่งอย่างเป็นระบบ แม้ว่าทฤษฎีบางทฤษฎีจะถือกำเนิดจากนักวิชาการนอกแวดวงการแปล แต่ก็ได้ช่วยขยายทัศนะให้เรา-ท่านได้มองต่างมุม ได้สร้างความหลากหลายให้แก่บริบทการตีความขอบเขตการแปล ทฤษฎีการแปลของไคเดนและชโลเออร์มาเคอร์ได้รับการกล่าวขวัญค่อนข้างมากในแวดวงการศึกษาวิชาการด้านการแปลทั้งในประเทศจีนและไทย แต่อย่างไรก็ไม่ทราบ ทฤษฎีทั้งสองที่ว่านี้ได้ไปประจวบอยู่ในความคิดของนักศึกษาว่าสมควรเลือกใช้ทฤษฎีใดทฤษฎีหนึ่งที่เหมาะสมกับการแปล ในงานปริญญานิพนธ์บางเรื่องมีการโยงใยเอาทฤษฎีการแปลต่าง ๆ มาระบุมไว้ในแผนปฏิบัติการก่อนการแปลด้วย ซึ่งเป็นเรื่องความเข้าใจผิดที่มีต่อหลักปฏิบัติการแปลอย่างมาก ในภาคปฏิบัติงานแปลคงไม่มีผู้แปลมืออาชีพท่านใดจะกำหนดแผนโดยเลือกใช้ใดทฤษฎีหนึ่งหรือรูปแบบใดรูปแบบหนึ่งประยุกต์ใช้ในการแปล ไม่ว่าจะเอนาใครไปหาใคร หรือจะเลือกปฏิบัติว่าจะเลือกแปลแบบตรงตัว (Literal Translation) แบบเสรีหรือเอาความ (Free Translation) หรือแปลโดยอรรถ (Non-literal Translation) หรือหากจะเลือกใช้ก็ใช้ว่าทฤษฎีหนึ่งทฤษฎีใดจะสามารถประยุกต์ในงานแปลได้ตลอดทั้งชิ้นงาน ความรู้ที่นำมาประยุกต์ใช้ในช่วง “ภาวะการถ่ายทอด” ของผู้แปลเป็นความรู้ทางด้านภาษาศาสตร์ นิรุกติศาสตร์ อรรถปริวรรตศาสตร์ ความรู้เกี่ยวกับวัฒนธรรมของภาษาต้นทางประกอบกับวิจารณ์ญาณในการตีความคำและประโยคต่าง ๆ หรือที่เกี่ยวข้องกับภาษาวิธี เป็นเรื่องของการตีความกับตัวบทเพื่อให้ได้ “ความเข้าใจที่ตรงกับตัวบท” สมองของผู้แปลจะสั่งการว่าควรจะตีความโดยพยัญชนะ โดยสัญลักษณ์ โดยอรรถ โดยเหตุผลหรือตีความตามวรรณกรรมมากกว่าที่จะคิดถึงไคเดน ชโลเออร์มาเคอร์ เฮมุนิวติก หรือมากกว่าที่จะคิดว่าจะตั้งใครไปหาใคร

สอง หากจะโต้แย้งกันว่าทฤษฎีการตั้งผู้อ่านไปสู่ผู้เขียนหรือการตั้งผู้เขียนไปสู่ผู้อ่าน หลักการใดน่าจะเป็นหลักการที่น่าจะนำไปใช้งานมากกว่า ก็ถือเป็นเรื่องชี้ขาดได้ยาก ขึ้นอยู่กับเงื่อนไขและปัจจัยต่าง ๆ กัน เจตนารมณ์ของผู้แปลและความคาดหวังของผู้อำนวยการแปล (องค์กร หน่วยงาน สำนักพิมพ์) รวมถึงเจตนารมณ์ของสำนักพิมพ์ล้วนเป็นเงื่อนไข “รูปธรรม” ที่สามารถส่งอิทธิพลต่อการเลือกใช้รูปแบบและลักษณะภาษาของผู้แปลอย่างมาก ยกตัวอย่างงานแปลเรื่อง “สามก๊ก” สำนวนของเจ้าพระยาพระคลัง (หน) ซึ่งได้มีนักวิชาการศึกษาวิจัยและได้ตั้งประเด็นข้อสังเกตว่า ความสำเร็จของวรรณกรรมสามก๊กอยู่ที่การ “แปลง” สัญลักษณ์ทางวัฒนธรรมจากจีนเป็นไทย สำนวน “สามก๊ก” ของพระคลัง (หน) ได้ผ่านการปรับเปลี่ยนวัฒนธรรมต้นทางไปสู่วัฒนธรรม

ภาษาปลายทาง อ้างอิงกันตามทฤษฎีที่ว่านี้ น่าจะเป็นรูปแบบการ “ก๊วยฮว่า” หรือปรับตัวบทให้เข้าสู่วัฒนธรรมของสังคมต่าง ทว่า ผลที่ปรากฏคืองานแปล “สามก๊ก” ฉบับพระคลัง (หน) ได้รับการยอมรับจากวัฒนธรรมภาษาปลายทางเป็นอย่างดีกระทั่งกลายมาเป็นแม่แบบสำนวนภาษาที่นักเขียนและนักแปลชาวไทยนำมาศึกษาเลียนแบบในงานเขียนต่าง ๆ จำนวนมาก ขณะที่สำนวนแปล “ไซอิ๋ว” ที่นายเล็กเจ้าของโรงพิมพ์โสภณพิพรรฒธนากรว่าจ้างนายดินแปลจากภาษาจีนเป็นภาษาไทย จากนั้นยังได้ว่าจ้างนายเทียนวรรณ ตูลวิภาคพจนกิจ ช่วยเรียบเรียงแก้ไขให้สำนวนภาษาสละสลวยขึ้น นายเทียนวรรณได้แสดงทัศนะของตนที่มีต่อตรรกะทางด้านพุทธศาสนาตามท้องเรื่องไซอิ๋วโดยมีความเห็นต่างไปจากนายดินทั้งประสงคจะให้นายดินปรับแก้ไข แต่นายดินผู้แปลไม่เห็นด้วย ดังข้อความของนายเทียนวรรณที่ระบุไว้ในตอนท้ายงานแปล “ไซอิ๋ว” (สำนวนนายดิน) ว่า “... ด้วยเรื่องนี้ทีหลังฟังก็ขัด แต่จะคัดคนแปลแก้กลับถม โดยเขาตีพิมพ์ซ้ำมาเรื่อยเรื่อย ต้องขึ้นข่มตามสำเนาของเขาไป ที่จริงฉันค้นปากอยากจะทำแก้ ส่วนคนแปลเขาไม่ยอมพร้อมลงให้ ได้ค่าจ้างร่างเขียนต้องเพียรไป จนจบได้ยินดีเป็นที่จริง โปรดอภัยในฉันผู้พรรณนา เพราะหวังว่าจะให้เพราะเสนายิ่ง แต่อยู่ข้างติดตลกหัวอกกลิ้ง เท็จกับจริงปนกันทั้งนั้นเอ๋ย” เข้าใจว่านอกจากความเห็นต่างในประเด็นข้อเท็จจริงทางพุทธศาสนาที่เทียนวรรณอ้างไว้ท้ายเรื่องไซอิ๋ว การแก้ไขในจุดอื่น ๆ ก็อาจเป็นปัญหาอยู่ด้วย สำนวนแปล “ไซอิ๋ว” ของนายดินหลายช่วงใช้ภาษาที่อ่านแล้วไม่ค่อยรื่นหู เข้าใจยาก ผู้เชี่ยวชาญภาษาไทยที่ไม่คุ้นเคยกับงานแปลวรรณกรรมคลาสสิกจีนหากได้สัมผัสสำนวนแปลนายดินคนแรก อาจรู้สึกขัดเคืองใจสำนวนแปลที่แปลก-แปร่ง เช่น “เห้งเจียได้ฟังดังนั้น ก็มีความโกรธเป็นกำลัง ตวาดด้วยเสียงอันดังดุจฟ้าผ่าว่า พวกเจ้าเหล่านี้เอาไปซ่อนเสียเป็นมั่นคง ว่าแล้วก็เรียกหลวงจีนมาทุกคน เห้งเจียค้นหาโดยละเอียดก็ไม่พบเห็น” (3/5) (Tin, 1969: 5) “เห้งเจียเขม้นมองเข้าไปในห้อง เห็นนางจู้ลันผมหัวรุงรุง หน้านางออกโทรมชืดเหมือนคนไข้”(3/41) “หงอคงได้ฟังไท่เป็กิมแซบออกดังนั้นก็มีความยินดีจึงพูดว่าขอบพระคุณของพระผู้เป็นประธานโลก วันนี้ท่านได้มาถึงสถานที่อยู่แห่งข้าพเจ้าแล้ว ขอเชิญท่าน ผู้เป็นเทพดาใหญ่รับประทานอาหารด้วยข้าพเจ้าสักมื้อหนึ่ง” (1/ 73) (Tin, 2009 : 1: 73) เป็นต้น

มีข้อสังเกตประการต่อไปว่าโคลงกลอนที่ปรากฏในต้นฉบับ “ไซอิ๋ว” ส่วนใหญ่นายดินจะตัดทิ้ง ส่วนที่คงไว้เนื่องจากเป็นส่วนที่มีความสัมพันธ์กับเนื้อเรื่อง หรือเป็นส่วนที่ผู้แปลอาจจะคิดว่าสามารถขยายความที่ปรากฏในท้องเรื่องได้ชัดเจนขึ้นจึงคงไว้ การแปลกลอนบางบทนายดินมักจะแปลโดยถอดเสียงอ่านภาษาจีนถื่นก่อนแล้วจึงอธิบายความเป็นภาษาไทยตามตัวอักษรและโครงสร้างหลักภาษาจีน ส่วนที่เป็นคาถาปริกรรม นายดินแปลโดยถอดเสียงเช่นเดียวกัน คล้ายกับเจตนาให้เป็นภาษาต่าง เพื่อให้เห็นว่าเป็นภาษาที่คนทั่วไปไม่เข้าใจเช่นเดียวกับมนต์คาถาของไทยที่เขียนเป็นบาลี สันสกฤต กรณีการแปลส่วนคำกลอนต้นฉบับภาษาจีนเป็นภาษาไทยของนายดินบางส่วนน่าจะเป็นตัวอย่าง “อื้อฮว่า” ซึ่งมีคนใช้คำว่า “แปลแบบสะกดตา” (ควบคู่กับการแปลแบบรินทร์) ผู้เขียนขอใช้คำว่า “แปลต่าง” คือดูแปลกและแตกต่างจากไวยากรณ์ภาษาไทย (แปลกหูและไม่ตรงกับหลักภาษาไทย) (ควบคู่กับ “การแปลแบบกลายถิ่น” คือแปลไปสู่วัฒนธรรมถิ่นผู้อ่าน) ขณะที่สำนวน “สามก๊ก” เจ้าพระยาพระคลัง (หน) ได้รับความนิยมมากกว่า 2 ศตวรรษ “ไซอิ๋ว” สำนวนนายดินซึ่งแพร่หลายตามมามีภายหลัง⁵

⁵ แปลในสมัยรัชกาลที่ 5

ระยะเวลาแพร่หลายราวร้อยปีเศษ แต่ “ไซอิ๋ว” สำนวนนายดินกลับไม่ได้โดดเด่นหรือสามารถแผ่อิทธิพลได้อย่างกว้างขวางเช่น “สามก๊ก” ดังนั้นหากงานแปลมีวัตถุประสงค์เพื่อที่จะแพร่หลายให้เป็นที่กว้างขวาง เห็นได้ว่าในสังคมนักอ่านไทย การแปลโดยดัดผู้เขียนไปสู่ผู้อ่าน จะได้รับการยอมรับจากสังคมผู้อ่านภาษาปลายทางมากกว่าการดัดผู้อ่านไปหาผู้เขียน อย่างไรก็ตามก็ดี ทฤษฎีการดัดผู้อ่านไปหาผู้เขียนก็เด่นในแง่ของการรักษาและศึกษาความ “แปลกแยก” หรือความ “แตกต่าง” ของตัวบทต้นฉบับ ทฤษฎีของจอห์น ไตเดนจึงน่าจะเหมาะกับงานแปลที่ไม่ได้เน้นผู้อ่านทั่วไปแต่เน้นวิชาการมากกว่า

สาม เป็นเรื่องนำยินดีที่ทฤษฎีการแปลในยุคหลังมานี้ เริ่มมีกระบวนการทศนะที่สามารถนำไปใช้เป็นแนวทางปฏิบัติกับงานแปลได้มากขึ้น โดยเฉพาะทฤษฎีการแปลยุคสมัยวิพากษ์ที่เน้นเรื่องของสหสัมพันธ์ของอุมเบอร์โต เอโก ที่กล่าวว่า “การแปลคือการต่อรอง” การต่อรองระหว่างนักแปลกับต้นฉบับ เป็นการต่อรองประโยคต่อประโยคและคำต่อคำ หรือความหมายต่อความหมาย ซึ่งสอดคล้องกับความเห็นส่วนตัวของผู้เขียนว่าการแปลเป็นเรื่องการถ่ายความจากตัวบทต้นฉบับเป็นภาษาปลายทาง ตัวบทกับงานแปลเสมือน “เส้นด้ายคู่ขนาน” ที่ยากจะขมวดให้เป็นเส้นเดียวกันได้ ผู้ถ่ายทอดตัวบทที่เชี่ยวชาญจะทำหน้าที่ “กวาด” (กวาดสายตา) “เก็บ” (เก็บคำ เก็บความ) และเข้าสู่กระบวนการต่อเนื่อง ณ ขณะคือ สามารถสื่อสารออกเป็นภาษาที่สองหรือภาษาแปลได้โดยฉับพลัน ว่องไว แต่อย่างไรก็ดี ผู้เขียนค่อนข้างจะไม่เห็นด้วยกับวิกเก็นสไตน์ ที่โยนการแปลมาเปรียบเทียบกับหลักวิธีทางคณิตศาสตร์ โดยกล่าวว่า การแปลเป็นเสมือนปัญหาทางคณิตศาสตร์ แก้ได้แต่ไม่มีระเบียบวิธีอย่างเป็นระบบในการแก้ (Werapasong, 2012) โดยทั่วไปหลักการทางคณิตศาสตร์เป็นเรื่องของจำนวน มีสัญลักษณ์เฉพาะทางคณิตศาสตร์ การแก้ปัญหาก็เป็นเรื่องการแก้ไขจากการวัดและคำนวณ เป็นวิชาที่เกี่ยวข้องกับการคิดและมีการพิสูจน์อย่างมีเหตุผลมีผลว่าสิ่งที่คิดเป็นจริงหรือไม่ โครงสร้างที่เป็นเหตุเป็นผลยังทำให้เกิดความคิดที่เป็นรากฐานในการพิสูจน์ประเด็นปัญหาอื่น ๆ ต่อไปอีก หลักคณิตศาสตร์เป็นเรื่องของการคำนวณหาคำตอบหรือผลลัพธ์ที่ถูกต้องหรือผลลัพธ์ที่สัมพันธ์ และสามารถนำผลไปแก้ปัญหามิทางวิทยาศาสตร์เทคโนโลยีและอุตสาหกรรมต่าง ๆ ได้ ขณะที่งานแปลเป็นเรื่องการถ่ายทอดผ่านสัญลักษณ์ทางภาษา ผลของการถ่ายคำไม่ใช่หนึ่งบวกหนึ่งเท่ากับสอง สองคูณสองเท่ากับสี่ ผลการถ่ายคำ ๆ หนึ่งอาจมากกว่าสอง มากกว่าสี่ ดังที่เห็นกันว่ามีงานแปลเรื่องเดียวกันแต่ปรากฏออกมาหลายสำนวน ประสิทธิภาพของคำตอบการถ่ายคำแม้ว่าจะมาจากเหตุและผล มีตรรกะในการเลือกเพี้ยนศัพท์-สำนวนภาษาต่างมาถ่ายทอดภาษาตัวบท แต่ก็ใช่ว่าจะเป็นคำตอบที่นำมาตอบเป้าประสงค์ของสังคมหนึ่ง ๆ ได้ การถ่ายทอดทางภาษาไม่สามารถถ่วงถ่วงจากการคำนวณหาคำตอบ จึงเป็นคำตอบว่าเหตุใด “ระบบแปลภาษาอัตโนมัติ” จึงไม่สามารถแปลข้อความยาว ๆ โดยเฉพาะภาษาวรรณกรรมได้ความที่แนบเนียนหรือสามารถพลิกแพลงรูปแบบการแปลได้หลายรูปแบบเช่นเดียวกับการแปลโดยผู้แปลที่มากประสบการณ์

2. ความสำคัญและแนวปฏิบัติ “กระบวนการแปล 3 ป.”

เป็นครั้งแรกที่ผู้เขียนเสนอบทความนี้เกี่ยวข้องกับหลักปฏิบัติการแปลเนื่องจากเห็นว่าทฤษฎีการแปลมีหลักปฏิบัติมากมาย ทฤษฎีของชาวตะวันตกบางทฤษฎีอธิบายได้ละเอียดแต่เข้าใจยาก ในทัศนะของผู้เขียนมี

ความเห็นว่า ทฤษฎีเป็นสิ่งที่ได้จากการปฏิบัติ ในหลักปฏิบัติ การแปลมีกระบวนการซับซ้อนอยู่แล้ว แต่จะทำอย่างไรให้สื่อสารกันง่ายขึ้น บทความนี้ผู้เขียนขอเสนอแนวปฏิบัติการแปลโดยใช้คำอธิบายง่าย ๆ เพื่อสะดวกต่อการเรียนรู้และความเข้าใจของนิสิต นักศึกษาหลักสูตรการแปลซึ่งสามารถประยุกต์ใช้และศึกษาเพิ่มเติม หลักปฏิบัติงานแปลโดยทั่วไป จำต้องผ่านกระบวนการงาน 3 ขั้นตอนหลัก ได้แก่ อ่าน แปล และปรับแก้ไข ในบทความนี้เรียกว่า “กระบวนการแปล 3 ป.” ผู้แปลสามารถแปลงานให้ได้ประสิทธิภาพและบรรลุเป้าหมายได้หากตระหนักถึงความสำคัญและลงมือปฏิบัติกันอย่างจริงจังในแต่ละกระบวนการขั้น ซึ่งก็คือ การตระหนักในภาวะของตน 3 ภาวะ ได้แก่ ผู้แปลในภาวะผู้อ่าน ผู้แปลในภาวะผู้ถ่ายทอดภาษา และผู้แปลในภาวะผู้ตรวจทานความถูกต้องและคุณภาพชิ้นงานของตน ดังจะกล่าวโดยละเอียดต่อไปนี้

2.1 ภาวะของผู้แปลในฐานะผู้อ่าน

กระบวนการอ่านเป็นกระบวนการปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้อ่านและสารหรือผู้เขียน กระบวนการอ่านเพื่อความเข้าใจโดยทั่วไปมีองค์ประกอบ 3 ส่วนใหญ่ ได้แก่ ผู้อ่าน รวมความถึงความรู้เดิมของผู้อ่าน ความสามารถของผู้อ่านในการใช้กลวิธีในการอ่านเป็นต้น สอง เนื้อเรื่องที่อ่าน หมายถึงความเข้าใจเนื้อเรื่องที่อ่าน เช่น คำศัพท์ ข้อเท็จจริง ๆ ต่าง รวมถึงความเข้าใจสิ่งที่อยู่นอกเหนือเนื้อเรื่องที่อ่าน เช่น ความหมายแฝง จุดมุ่งหมายหรืออารมณ์ของผู้เขียนที่แฝงอยู่ในเนื้อเรื่อง และบริบทของการอ่าน รวมความถึงลักษณะของบทอ่าน สถานการณ์และสภาวะในขณะที่กำลังอ่าน เป็นต้น นักทฤษฎีการอ่านยังได้จำแนกระดับของความเข้าใจของผู้อ่านที่มีต่อสารโดยออกเป็น 3 ระดับได้แก่ ระดับข้อเท็จจริง คือความเข้าใจข้อมูลที่ระบุชัดเจนในเนื้อเรื่อง ระดับตีความ คือความเข้าใจข้อมูลที่ไม่ได้ระบุชัดเจนในเนื้อเรื่อง ผู้อ่านต้องตีความเอง และระดับประเมินค่า คือการตัดสินใจข้อมูลที่ได้จากเนื้อเรื่อง โดยอาศัยความรู้และประสบการณ์ของผู้อ่าน (Tantanin, 2007: 121)

การอ่านสำหรับผู้แปลเป็นการอ่านเพื่ออาชีพไม่ใช่อ่านเพื่อความบันเทิง ผู้แปลที่ดีมักจะมีคุณสมบัติในการเป็นผู้อ่านที่ดีอยู่ก่อนแล้ว คือสามารถทำความเข้าใจเนื้อหาที่อ่านระดับข้อเท็จจริงได้รวดเร็ว และหากมีความรู้และความเข้าใจเนื้อเรื่องที่อ่านเป็นทุนเดิมอยู่ก่อนแล้วก็จะสามารถตีความนัยยะทางภาษาและวัฒนธรรมที่ไม่ได้ระบุชัดเจนในเนื้อเรื่องได้ดีอีกด้วย แต่ดังกล่าแล้วว่า การถ่ายโอนภาษาต้นทางสู่ภาษาปลายทางยากที่จะให้ได้รับความสมมาตรหรือให้ระดับ “คำ” และ “ความ” เทียบเสมอ เนื่องจากการถ่ายทอดภาษาหนึ่งไปสู่อีกภาษาหนึ่งอยู่ภายใต้ปัจจัยและเงื่อนไขหลายระดับและข้อจำกัดค่อนข้างซับซ้อน โดยทั่วไปภาษาที่มนุษย์สร้างขึ้นมาเพื่อใช้ในการสื่อสารใ้ว่าจะเป็นเรื่องของการผสมคำ การรังสรรค์คำศัพท์ สำนวนโวหาร และไม่ใช่เป็นการลำดับอักษรและข้อความภายใต้โครงสร้างมาตรฐานของหลักภาษานั้น ๆ แต่เพียงอย่างเดียว ภายใต้การกลั่นกรองภาษาที่ใช้สื่อสารของภาษาหนึ่ง ๆ ยังได้ประจักษ์ภาวะตัวตนของผู้เขียนทั้งภาวะ ณ ขณะที่รังสรรค์ภาษา ได้แก่ ความรู้สึกนึกคิด อารมณ์ เป้าประสงค์ในการสื่อสารของผู้เขียน เป็นต้น และในระนาบที่ละเอียดอ่อนลึกลงไป คือ สภาวะแฝงที่ติดตัวผู้เขียน ได้แก่ พื้นเพทางสังคมและวัฒนธรรม ประกอบด้วย ทักษะทางการเมือง ทักษะเกี่ยวกับชาติพันธุ์ ปัจจัยพื้นฐานอื่น ๆ ได้แก่ ศาสนา ความเชื่อ สภาพแวดล้อมเชิงภูมิศาสตร์ สภาพแวดล้อมกายภาพโดยทั่วทั้งส่งผล

ต่อวิถีชีวิต อุดมคติและทัศนะของผู้เขียนที่มีต่อสังคมและโลก เจื่อนไขต่าง ๆ ที่ “ฝัง” และ “แฝง” มากับตัวผู้เขียน ตั้งแต่เยาว์ หรือเรียกว่าเป็น “สภาวะภายใน” เหล่านี้ยากที่จะสังเคราะห์ออกจากตัวผู้เขียน นอกจากนั้น “สภาวะภายนอก” ที่มีส่วนกระตุ้น สนับสนุนและชี้นำคุณลักษณะงานเขียนอื่น ๆ ได้แก่ ผู้จุดประกายงานเขียน ปณิธาน และเป้าประสงค์ขององค์กร หน่วยงานหรือสำนักพิมพ์ ล้วนมีส่วนกระตุ้นและกำหนดทิศทางลักษณะงานเขียนของผู้เขียน แต่ละปัจจัยต่างมีส่วนขับเคลื่อนและกำหนดลักษณะการถ่ายทอดภาษาอย่างแยกออกจากกันยาก ผู้แปลที่ดีจึงจำต้องทำความเข้าใจองค์ประกอบและปัจจัยต่าง ๆ ของการผลิตงานเขียนที่ตนจะนำมาแปลให้ชัดเจน

ในเรื่องของการตีความงานแปลเป็นประเด็นที่อยากขยายความต่อว่า ในศาสตร์ของการตีความที่เรียกว่า “อรรถปริวรรต” อธิบายชัดเจนอยู่ว่า การตีความหมายเนื้อหาของภาษาซึ่งเป็นลักษณะสัญญาะ เคยมีคนกล่าวว่า ใช้ภาษาในการอธิบาย จะเข้าใจคำอธิบายของภาษาก็ต้องใช้ภาษาอธิบายจะเข้าใจคำอธิบายของภาษาก็ต้องตีความ ในระดับการตีความ ประกอบด้วย 1) ตีความคำ เพื่อให้รู้ว่าเกี่ยวกับอะไร เรื่องอะไร (สัมพันธ์กับภาษาศาสตร์และนิรุกติศาสตร์) 2) ตีความประโยคเพื่อให้รู้ว่าเรื่องที่แปลอยู่ในสถานการณ์เมื่อใด อะไร มีอะไรเกิดขึ้น (สัมพันธ์กับวิชาตรรกวิทยาและปรัชญาอุดมคติ) 3) ตีความข้อความ เพื่อให้เข้าใจว่ามีคุณค่าอย่างไร ทางไหน (เกี่ยวข้องกับวิชาสัญญาศาสตร์) 4) ตีความเรื่องเล่า เพื่อให้เข้าใจความหมายเบื้องหลังของเรื่องเล่า (สัมพันธ์กับปรัชญาภาษาสามัญ) 5) ตีความเพื่อขจัดความสงสัย ความไม่รู้ ความระแวงและความเข้าใจผิด (โยงไปสู่ปรัชญาโลกาภิวัตน์ หรือหลังนวยุคสายกลาง) 6) เพื่อตอบสนองความอยากรู้ความหมายของมนุษย์ (Wongsart, 2014) ที่กล่าวถึงนี้เป็นทฤษฎีการตีความของฮันส์-จอร์จ กาดาเมอร์ ที่สรวินธุ์ วงษ์สอาด นำมาศึกษาวิจัยในแง่ของความหมายวันสำคัญทางพุทธศาสนา เห็นได้ว่าขอบเขตคำจำกัดความของกาดาเมอร์ยังสามารถนำมาประยุกต์ใช้ในงานแปลได้อย่างสมเหตุสมผล แสดงให้เห็นถึงขอบเขตของการตีความในบริบทภาษาต้นทางสู่ภาษาปลายทางว่าอาจอยู่ในลักษณะใดลักษณะหนึ่งใน 6 ประเภทที่กล่าวถึงหรืออาจจะมากกว่านั้น ในแง่หนึ่งของภาวะผู้แปลในฐานะผู้อ่านย่อมมีความซับซ้อน ทั้งภาวะที่ “ฝัง” และ “แฝง” ของผู้แปลเช่นเดียวกับที่ปรากฏในภาวะของสาร (ผู้เขียน) นอกจากนั้นพื้นฐานความสามารถในการตีความยังเป็นเรื่องของประสบการณ์ ระดับปฏิสัมพันธ์ของความรู้พื้นฐานเดิมของผู้อ่านกับความรู้ในภาษาเขียนของผู้เขียน ในด้านความรู้เดิมของผู้อ่านยังประกอบไปด้วยความรู้ในภาคทฤษฎี คือรู้จากการอ่าน หรือภาคสัมผัส คือรู้จากประสบการณ์ หรือเรียกว่ารู้แบบคน “วงนอก” หรือรู้แบบคน “วงใน” ผู้อ่านนอกจากจะต้องมีปฏิสัมพันธ์กับบทอ่านแล้วยังต้องมีปฏิสัมพันธ์กับองค์ประกอบอื่นนอกเหนือจากบทอ่าน นอกจากนั้นเงื่อนไขในการรับสารยังอยู่ภายใต้ภาวะการรับสารเชิงปฏิสัมพันธ์ “แบบขนาน” หรือปฏิสัมพันธ์ “ไขว้ทาง” อันเนื่องมาจากพื้นฐานความสนใจ เจตคติ ความเชื่อ ศรัทธา ความรู้สึก จุดประสงค์ในการรับสาร หรือกล่าวว่าเป็นสิ่งขัดขวางหรือสนับสนุนในการตีความภาษาเขียน ซึ่งล้วนเป็นพื้นฐานของประสิทธิภาพการอ่านและนำไปสู่การตีความในระนาบของผู้อ่าน

โดยสรุป ประสิทธิภาพของงานแปลขึ้นเลิศจึงไม่ใช่สิ่งที่ได้มาโดยง่าย ภาวะการอ่านของผู้แปลในฐานะผู้อ่านมีความสำคัญยิ่งในระนาบแรกของกระบวนการแปล ผู้แปลสิ่งพิมพ์ไทย-จีน ควรเสริมสร้างสุขลักษณะนิสัยรักการอ่าน ฝึกทักษะการเก็บใจความสำคัญ ฝึกฝนและใส่ใจการอ่านสิ่งพิมพ์ภาษาจีนประเภทต่าง ๆ ในขณะที่

เดียวกันก็ควรเป็นผู้เฝ้าศึกษาหาความรู้จากการอ่านสิ่งพิมพ์ภาษาไทยด้วย การอ่านเข้าใจสิ่งพิมพ์ที่เกี่ยวข้องกับชิ้นงานแปลหรือสิ่งพิมพ์ที่มีลักษณะเนื้อหาใกล้เคียงกับชิ้นงานที่จะแปลก่อนการแปลเป็นเทคนิคที่นิยมปฏิบัติกันทั่วไป เพื่อสามารถซึมซับรูปศัพท์-สำนวนภาษาในกลุ่มชิ้นงานประเภทเดียวกัน จะช่วยกระตุ้นให้สภาวะการแปลเป็นไปอย่างคล่องตัวขึ้น

อนึ่ง ผู้แปลในฐานะผู้อ่าน จะต้องไม่ลืมว่าก่อนที่จะผ่านกระบวนการอ่านเพื่อแปล จุดตั้งต้นในการคัดสรรชิ้นงานที่จะนำมาแปลก็มีความสำคัญเช่นเดียวกัน ช่วงราวศตวรรษที่ 21 ที่ผ่านมามีอุปสงค์และอุปทานงานแปลจีน-ไทยเติบโตขึ้นอย่างรวดเร็ว ผู้แปลงานจีน-ไทยส่วนใหญ่ไม่จำเป็นต้องสำรวจตลาดงานแปลและส่งเสริมสำนักพิมพ์เช่นในอดีต สำนักพิมพ์ที่เน้นผลิตแปลงานจีน-ไทยส่วนใหญ่จะมีผู้เงินตลาดงานแปลคอยสำรวจและติดตามกระแสสิ่งพิมพ์ของจีน วิเคราะห์ความต้องการของผู้อ่านตลาดภายในประเทศและว่าจ้างผู้แปล โดยมากพบว่างานแปลที่ทางสำนักพิมพ์เลือกสรร โดยเนื้องานเดิมมีชื่อเสียงเป็นที่แพร่หลายในกลุ่มภาษาต้นทางอยู่แล้ว เมื่อนำมาแปลและเผยแพร่ ผนวกกับเทคนิคทางการตลาดและการโฆษณาสินค้าที่กระทำอย่างต่อเนื่องก็สามารถกระตุ้นความสนใจของกลุ่มผู้อ่านได้เป็นอย่างดี กระบวนการคัดสรรงานแปลเป็นกระบวนการขั้นต้นในการชีวิตความสำเร็จของงานแปลที่สำคัญยิ่ง โดยเฉพาะเมื่องานแปลชิ้นนั้นผ่านฝีมือแปลโดยผู้แปลมืออาชีพ ก็จะสามารถยึดครองแผงหนังสือในบ้านหนังสือต่าง ๆ ได้ในระยะยาว แต่โดยทั่วไปหากผู้แปลจะเลือกงานแปลด้วยตนเอง ก็ควรเลือกชิ้นงานแนวที่ตนชอบ สนใจและถนัด และหากประสงค์จะให้เผยแพร่ในวงกว้างก็ควรวิเคราะห์ลักษณะและเอกลักษณ์ของตัวบท วิเคราะห์กลุ่มผู้อ่าน ศึกษาประวัติผู้เขียน เป้าประสงค์ของผู้เขียน เป้าประสงค์ของผู้เผยแพร่ (ได้แก่ จุดประสงค์ในการตีพิมพ์เผยแพร่ของสำนักพิมพ์ จุดประสงค์ของผู้มอบหมายให้แปล) เป็นต้น ประกอบการพิจารณาเลือกแปล

งานแปลจีน-ไทย (ภาษาจีนเป็นภาษาไทย) ในศตวรรษที่ 21 ได้รับความนิยมค่อนข้างสูง นอกจากตลาดงานแปลประเภทนิยายกำลังภายในแล้ว งานแปลประเภทนิยายรักวัยรุ่น นิยายสืบสวนสอบสวน และนิยายออนไลน์จีนต่างก็ได้รับความนิยมเช่นเดียวกัน งานแปลจีน-ไทย ที่ยังต้องขยับขยาย ได้แก่ งานแปลประเภทวรรณกรรมสมัยใหม่และร่วมสมัยของจีน งานแปลวิชาการด้านต่าง ๆ ของจีน เป็นต้น ส่วนงานแปลวรรณกรรมไทย-จีน (ภาษาไทยเป็นภาษาจีน) ยังสามารถเลือกแปลได้อีกหลากหลายประเภทที่มีการถ่ายทอดเป็นภาษาจีนไปแล้วได้แก่ สี่แผ่นดิน ข้างหลังภาพ เขาชื่ออานต์ ลิลิตพระลอ ที่กำลังอยู่ในระหว่างการแปลคือ ลูกอีสาน เป็นต้น ผู้เขียนไม่ขอแนะนำผู้แปลมือใหม่เลือกแปลงานที่มีลักษณะต่าง ๆ ดังนี้ 1) ตัวบทที่มีเค้าโครงการดำเนินเรื่องยุ่งเหยิงไม่เป็นลำดับ 2) ตัวบทที่เนื้อหาไม่ได้เพิ่มพูนเสริมสร้างสติปัญญาแก่ผู้อ่าน 3) ตัวบทที่มีการใช้ภาษากักขะชาดสุนทรียภาพทางภาษา 4) ตัวบทแนวโปสโมเดิร์น ซึ่งซับซ้อนยากที่ตีความและถ่ายทอดเป็นภาษาปลายทาง

2.2 ภาวะของผู้แปลในฐานะผู้แปล (ผู้รังสรรค์บทแปล)

2.2.1 ขั้นปฏิบัติก่อนลงมือแปล

ในกระบวนการแปลมีขั้นตอนปฏิบัติทั่วไป คืออ่านตัวบท ทำความเข้าใจ (รวมตีความ) เมื่อเข้าใจ

เนื้อเรื่องทั้งหมดรวมถึงปัจจัยต่าง ๆ ที่ประกอบกันขึ้นมาเป็นตัวบท รวมถึงปัจจัยต่าง ๆ ที่ส่งผลให้เกิดตัวบท
เข้าใจเจตนาารมณ์ของผู้เขียนและเจตนาารมณ์ในการเผยแพร่ของสำนักพิมพ์ ศึกษาและทำความเข้าใจกลุ่มผู้อ่าน
เป็นต้น จากนั้นผู้แปลก็สามารถวางแผนขั้นตอนก่อนการแปลว่าจะเลือกใช้ภาษาลักษณะใด ระดับภาษาใดในการ
แปล เช่นหากจะแปลงานบทกวีนิพนธ์ภาษาจีนเป็นภาษาไทยก็อาจจะศึกษากลวิธีของผู้แปลท่านอื่นๆ ลองดู
ก่อน เช่น ศึกษางานแปลบทกวีของ ยง อิงคเวทย์ ทองแถม นาถจำนง สุภัทร ชัยวัฒน์พันธุ์ เป็นต้น ทองแถม
นาถจำนง (หรือนามปากกา โชติช่วง นาดอน) ได้เคยแลกเปลี่ยนทัศนะเรื่องการแปลบทกวีนิพนธ์จีนโดยกล่าวว่า
การถ่ายทอดบทกวีจีนเป็นสำนวนภาษาไทย ควรเลือกต้นฉบับที่มี “รสคำ รสความดี” โดยปกติการแปลบทกวี
ประเภท “ซือ” ควรแปลเป็นโคลงสี่ หรือกลอน แปลวรรคต่อวรรค ถ้าเนื้อหาซับซ้อนจำเป็นต้องขยายความยาว ก็
จะเลือกกาพย์ฉบับ 16 คำ ประเภท “ฉือ” และ “ซวี” อาจแปลเป็นกลอนเปล่า แต่มีสัมผัสสระบ้างเพื่อให้ไพเราะ
และเลื่อนไหล ส่วนการแปลบทกวีสมัยใหม่ของจีนก็สามารถแปลเป็นกลอนเปล่าได้ (Nartchamnong, 2015:
373) เป็นต้น หากจะแปลนิยายกำลังภายในก็หนีไม่พ้นที่จะศึกษาสำนวนภาษาของนักแปลคนสำคัญ ได้แก่ ชิน
บำรุงพงศ์ (ว.ณ เมืองลุง) น.นพรัตน์ รวมถึงนักแปลนิยายกำลังภายในรุ่นใหม่ เช่น อ.อภิรมย์ / โจ้ / ตงฟาง /
แก้ว บุรณะ / รักดี / เทียนทอง / ซ่อ อินทนิล / ก.วรรณธนะ เป็นต้น หากจะแปลนิยายคลาสสิกจีนก็ต้องไป
ตั้งต้นที่สำนวนแปล “สามก๊ก” ฉบับเจ้าพระยาพระคลัง (หน) แปลวรรณกรรมแนวสมัยใหม่ก็ต้องดูว่าเป็นแนว
ใดหากเกี่ยวข้องกับประวัติศาสตร์ สังคมจีน ก็ควรศึกษาหาอ่านสิ่งพิมพ์ที่เกี่ยวข้องเพื่อให้ซึมซับสำนวนภาษาที่มีผู้
เคยแปลมาก่อน ศึกษารูปแบบภาษาแปล ในกระบวนการถ่ายทอดความหมายจาก “วงความหมายต้นทาง” ไปยัง
“วงความหมายปลายทาง” ผู้แปลที่ยังต้องสืบค้นและศึกษาความรู้ในบริบทที่เกี่ยวข้องกับงานแปลเพิ่มเติมได้แก่
ความรู้เฉพาะด้านที่เกี่ยวข้องกับงานแปล เช่น ประวัติศาสตร์ ความเป็นมา ความหมายหลากหลายของคำเฉพาะที่
ปรากฏในงานเขียน ชีวิตประวัติ ผลงานและบทวิจารณ์ที่เกี่ยวข้องกับเจ้าของสาร เป็นต้นด้วย

การแปลเปรียบเสมือนการ “แปรรูป” วัสดุธรรมชาติให้กลายเป็นวัสดุใช้งานที่เหมาะสมแก่สังคม
และกลุ่มผู้ใช้ เช่นการนำไม้มาแปรรูปเป็นผลิตภัณฑ์ประเภทเฟอร์นิเจอร์ ช่างไม้จำเป็นต้องพิถีพิถันตั้งแต่การเลือก
พันธุ์ไม้ที่เหมาะสมแก่ภูมิอากาศแต่ละท้องที่ เลือกรูปแบบที่จะดีไซน์ให้เกิดประโยชน์สูงสุด และยังคงคำนึงถึง
ความสวยงามและความต้องการของผู้ซื้อและผู้ใช้งาน เช่น ต้องการเจาะกลุ่มตลาดผู้บริโภคที่นิยมเครื่องเรือนแบบ
จีนก็ดีไซน์เครื่องเรือนเป็นสไตล์จีน หรือตลาดกลุ่มอื่นเช่น ตะวันตกหรือไทย ก็ควรศึกษาความนิยมของตลาดกลุ่ม
ผู้ใช้งานนั้น ๆ งานแปลก็เช่นเดียวกัน เริ่มจากกระบวนการคัดสรรงานที่จะนำมาแปล เข้าสู่กระบวนการแปลหรือ
การถ่ายทอดภาษา “แปรรูป” ให้เหมาะสมแก่ธรรมเนียมนิยมความต้องการของผู้บริโภคคือผู้อ่านงานแปลบาง
ประเภทผู้แปลไม่เพียง “แปรรูป” งานแปล อาจต้องใช้วิธีชั้น “แปลง” งาน “งานแปลง” ในที่นี้ไม่ใช่งานแปลง
วรรณกรรมที่พูดถึงทั่วไป แต่เป็นการแปลงให้เข้ากับความต้องการของวัฒนธรรมปลายทางมากที่สุด ตัวอย่างของ
งานแปลที่จำเป็นจะต้องใช้กระบวนการแปลงสามารถศึกษาได้จากตัวอย่างการแปลซ็อบทภาพยนตร์ ซ็อบทละคร
ซ็อบหนังสือ การแปลภาษาที่มีลักษณะเป็นภาษาอาณัติ หรือภาษาที่กล่าวชักจูง โน้มน้าว ชื่นชมหรือสั่งบังคับที่พบ
มากใน คำโฆษณาชักจูงต่าง ๆ เป็นต้น

2.2.2 ขั้นลงมือแปล

ผู้แปลควรปฏิบัติกรภายในได้ขอบเขตที่ตั้งไว้ เช่น จะใช้ภาษารูปแบบใด ระดับภาษาใด ฉันทลักษณ์แบบใด แปลให้ใครอ่าน กรณีที่ผู้แปลทำงานกันเป็นทีมนอกจากตกลงแบ่งเนื้อหาที่จะแปลแล้ว ควรให้เวลาทีมงานอ่านงานทั้งฉบับก่อน จากนั้นควรมีการหารือ “ข้อตกลงพื้นฐานร่วมกัน” ได้แก่ รูปแบบสำนวน ภาษาที่ใช้ รูปแบบตัวอักษร ขนาดตัวอักษร ชื่อย่อ คำเฉพาะ คำที่ใช้บ่อยหรือคำที่ใช้ร่วมกันทั้งชิ้นงาน การแปล คำเฉพาะ ทิศทางการนำเสนอ (เช่น ไม่ใช้ภาษาที่ส่อนัยขัดแย้งกับสาร หรือใช้ภาษาที่ส่อนัยสนับสนุนสารนั้น ๆ เป็นต้น) ลักษณะสัญลักษณ์และเครื่องหมายวรรคตอนต่าง ๆ ข้อตกลงพื้นฐานร่วมกันจำต้องยึดถือปฏิบัติตรงกัน เพื่อสะดวกต่อการตรวจพิสูจน์ก่อนปิดเล่ม ปัญหาในการตรวจพิสูจน์ยังไม่ค่อยมี ผลงานแปลก็สามารถตีพิมพ์เผยแพร่ได้รวดเร็วทันใจ

งานแปลสำหรับมืออาชีพส่วนใหญ่ต้องการความรวดเร็วในการแปล ผู้แปลที่มีความเชี่ยวชาญควรเป็นผู้ที่อ่านงานแล้วสามารถเข้าใจความหมายและถ่ายทอดประโยคต่อประโยคได้อย่างฉับพลัน และยังคงมีทักษะความสามารถในการพิมพ์สัมผัสได้รวดเร็ว ผู้แปลบางรายที่มีอุปสรรคด้านการบันทึกและพิมพ์ คือพิมพ์และจดบันทึกข้อความแปลได้ไม่ทันสมองสั่งการ กรณีนี้อาจใช้วิธีการอัดเสียงแล้วค่อยมาถอดความก็ได้ ปัจจุบันเทคโนโลยีล้ำหน้า โปรแกรมประมวลผลต่าง ๆ เช่น โอซีอาร์ (Optical Character Recognition) ซึ่งเป็นโปรแกรมรู้จำตัวอักษรที่ช่วยแปลงภาพเป็นข้อความบนมือถือ สามารถอ่านลายมือผู้แปลแล้วช่วยแปลงเป็นตัวพิมพ์ได้ โปรแกรม ASR (Acoustic Speech Recognizer---Voice Typing) หรือโปรแกรมรู้จำเสียงพูด ล้วนแล้วแต่เป็นความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีที่ผู้แปลสามารถนำมาประยุกต์ใช้ประโยชน์ในกระบวนการแปลได้บ้าง อย่างไรก็ตาม การประมวลผลด้วยโปรแกรมเหล่านี้ก็ยังมีข้อบกพร่องโดยเฉพาะในด้านความแม่นยำและความถูกต้องของการประมวลผล ดังนั้นหนทางที่ดีที่สุดคือ ผู้แปลต้องฝึกฝนการพิมพ์สัมผัสแป้นตัวอักษรให้เชี่ยวชาญทั้งภาษาไทย จีนและอังกฤษ

2.3 ภาวะผู้แปลในฐานะผู้ตรวจทาน

ก่อนที่ผลงานแปลจะตีพิมพ์เผยแพร่หลายจำต้องผ่านกระบวนการตรวจทานแก้ไขหรือที่เรียกกันวงการสิ่งพิมพ์ว่าการตรวจพิสูจน์หรือพิสูจน์อักษร ในภาษาจีนใช้คำว่า “เจียวตู่ย” (校对) คือการตรวจพิสูจน์อักษรทั่วไป แต่หากเป็นการตรวจประเมินความถูกต้องและคุณภาพของชิ้นงานคำที่ใกล้เคียงในภาษาจีนน่าจะใช้คำที่ใกล้เคียงกว่าคือ “เสิ่นเจียว” (审校) การตรวจพิสูจน์ภาษาจีนเป็นไทยและภาษาไทยเป็นภาษาจีน ไม่ว่าจะเป็นสำนักพิมพ์ในประเทศไทยหรือในประเทศจีน ปัจจุบันก็ยังถือว่าค่อนข้างจะประสบปัญหาขาดแคลนผู้เชี่ยวชาญทั้งสองภาษา ซึ่งมีความเป็นไปได้ด้วยว่า คำตอบแทนในการตรวจพิสูจน์คำ ทางสำนักพิมพ์และผู้อ่านให้ความสำคัญต่อผู้อ่านมากกว่าผู้ตรวจทาน เช่น ลงชื่อกรรมการผู้จัดทำหนังสือหรือคณะกองบรรณาธิการของสำนักพิมพ์เป็นหลัก แต่ไม่ได้ระบุชื่อผู้ตรวจพิสูจน์ (ตัวจริง) ผู้ตรวจทานแม้ว่าจะทำหน้าที่เพิ่มคุณค่าและความน่าเชื่อถือให้ผู้เขียนแต่กลับไม่ได้รับเกียรติให้ระบุนามในสิ่งพิมพ์นั้น นอกจากนั้นยังมีปัญหาอื่น ๆ ได้แก่ เจ้าของชิ้นงานและสำนักพิมพ์

ขาดความรอบคอบพิถีพิถันในการจัดเรียงพิมพ์ก่อนขึ้นงานจะได้รับการตีพิมพ์เผยแพร่ ปัญหาผู้ตรวจทานขาดความรู้ในสาระเนื้อหาของงานที่ตรวจพิสูจน์ ปัญหาผู้ตรวจทานขาดประสบการณ์ ขาดความเชี่ยวชาญ ขาดความลุ่มลึกทางภาษา ขาดความใส่ใจในภาระหน้าที่ผู้ตรวจทาน ขาดความเป็นมืออาชีพเช่นเดียวกับการงานตรวจพิสูจน์งานแปลภาษาอังกฤษหรือบางกลุ่มภาษาเช่น ภาษาญี่ปุ่น รัสเซีย เป็นต้น พบได้ว่าตลาดสิ่งพิมพ์ประเภทหนังสืออ่านประกอบเสริมความรู้ภาษาไทยของสำนักพิมพ์จีน ศัพท์ สำนวนและรูปประโยคที่แปลจากภาษาจีนเป็นภาษาไทยที่ไม่ถูกต้องมีจำนวนมาก นอกจากนั้นยังมีปัญหาความบกพร่องที่เกิดจากการเรียงพิมพ์ เช่น พิมพ์ผิด พิมพ์ตกหล่น พิมพ์อักขระบางตัวไม่ชัดเจน เว้นวรรคไม่ถูกต้อง หรือไม่เว้นวรรค ขนาดของตัวอักษรจีนและไทยใหญ่-เล็กไม่สมมาตร เป็นต้น

การตรวจทานสำหรับงานแปลในความเป็นจริงเป็นกระบวนการที่สำคัญมาก เป็นคุณสมบัติข้อหนึ่งของผู้แปลที่ดีไม่ควรละเลย ผู้แปลที่เน้นทำงานเร็ว รวดเร็วเพื่อส่งงานให้ทันเวลา หากฝีมือในการแปลไม่เข้าของจริง ก็มักจะสร้างปัญหาหนักใจให้แก่ผู้ตรวจทาน จึงมักจะได้ยินผู้ตรวจทานหลายรายพูดเป็นเสียงเดียวกันว่า งานตรวจทานยากยิ่งกว่างานแปล การตรวจทานงานแปลบางชิ้นผู้ตรวจทานผู้แปลเองจะเร็วเสียกว่า

กระบวนการตรวจทานงานแปลโดยทั่วไปแบ่งเป็น 2 ระดับ คือ ระดับผู้แปลและสำนักพิมพ์ ก่อนส่งขึ้นงานแปลไปยังสำนักพิมพ์ ผู้แปลมืออาชีพจำนวนไม่น้อยที่ใช้เวลาในการตรวจทานและปรับปรุงแก้ไขงานแปลของตนมากกว่าเวลาแปล หากมีการแบ่งสัดส่วนกระบวนการแปลก่อนส่งสำนักพิมพ์เป็น 5 ส่วน ก็คงแบ่งออกเป็น “อ่าน 1 แปล 2-3 ตรวจทาน 1-2” คือใช้เวลาอ่านและแปลก็ส่วนหนึ่ง เวลาสำหรับการขัดเกลาภาษาก็ควรบริหารให้เพียงพอเช่นเดียวกัน ประเทืองพร วิรัชโกศล นักแปลนิยายจีนอาชีพและผู้แปล “ตำนานรักทุ่งสีเพลิง” ผลงานรางวัลโนเบล ปี 2012 ของม่อเหยียน (Red Sorghum, 2014) กล่าวว่า “โดยมากจะใช้เวลาในการแปลนิยายจีน 1-3 เดือน และใช้เวลาในการขัดเกลางาน 1/5 -1/4 ของเวลาทั้งหมด” (Wiratpokee, 2018) การตรวจทานหรือขัดเกลาโดยผู้แปล เป็นกระบวนการที่หากว่าพร่องไปก็แสดงให้เห็นถึงความละเลยในภาระหน้าที่ของผู้แปล โดยทั่วไปการตรวจทานโดยผู้แปลและสำนักพิมพ์มีหลักปฏิบัติที่สำคัญดังนี้

2.3.1 การตรวจทานโดยผู้แปล

โดยทั่วไปการตรวจพิสูจน์โดยสำนักพิมพ์จะพิจารณาแก้ไขปัญหาข้อบกพร่องต่าง ๆ ของงานแปลได้แก่ 1) ปัญหาด้านอักขระวิธีและหลักภาษา เช่น ใช้คำผิด ใช้คำกริยาไม่สัมพันธ์กับประธาน ใช้คำเชื่อมซ้ำ ๆ ไม่ถูกหลักวิธีการใช้ ใช้สำนวนไม่ถูกกับบริบท ใช้คำซ้ำ ใช้คำผิดตำแหน่ง ใช้คำเยิ่นเย้อ ใช้คำกระตัดรัดอ่านแล้วไม่เข้าใจ 2) ความสมดุลของระดับภาษา เช่น ใช้ภาษาเขียนปนภาษาพูดหรือใช้สลับกัน หรือใช้ผิดระดับ 3) ปัญหาเกี่ยวกับเครื่องหมายวรรคตอนและการใช้สัญลักษณ์ต่างๆ เช่น ไม่เว้นวรรค เว้นวรรคผิด พิมพ์เครื่องหมายวรรคตอนของไทย-จีน-อังกฤษผสมกัน (Jiraphas, 2008) ย่อหน้าไม่เหมาะสม ย่อหน้าไม่เท่ากัน การไล่ลำดับของเครื่องหมายแต่ละหัวข้อไม่ชัดเจน ใช้สัญลักษณ์ประกอบเนื้อหาไม่เหมาะสม ไม่ถูกต้อง 4) ปัญหาด้านการพิมพ์ เช่น พิมพ์ตกหล่น พิมพ์เกิน ประเภทรูปแบบตัวอักษรไม่สมดุล ตัวพิมพ์เข้ม-บาง-หนา-เอียงไม่เข้ากัน ขนาดตัวอักษรภาษาไทยและภาษาจีนไม่สมมาตร 5) ความถูกต้องของตัวเลข ทั้งอาจพิมพ์ผิด หรือคำนวณผิด ยกตัวอย่าง

สิ่งพิมพ์ที่อ้างอิงช่วงเวลาในประวัติศาสตร์ของไทย (พ.ศ.) จีน (ค.ศ.) ได้หวัน (ศักราชหมินกั๋ว) เมื่อมีการนำมาคำนวณเทียบเคียงแล้วคลาดเคลื่อนจากข้อมูลดิบ หรือมีการอ้างอิงช่วงเวลาผิดพลาด เป็นต้น 6) ความถูกต้องของชื่อบุคคล สถานที่และชื่อเฉพาะต่าง ๆ ที่ปรากฏ 7) ความไม่สมดุลของชื่อเฉพาะที่แปลเป็นภาษาปลายทาง เช่นว่า ในชิ้นงานเดียวกันใช้คำแปลคำ ๆ เดียวกันต่างกัน หรือเลือกใช้คำที่ไม่ได้เป็นที่นิยมทั่วไป เป็นต้น 8) การอ้างอิง เช่นการอ้างอิงที่ไม่ถูกต้อง การไม่อ้างอิง อ้างอิงไม่ครบ ไม่เข้าใจวิธีการอ้างอิง เป็นต้น การตรวจพิสูจน์วิชาการระดับผู้เชี่ยวชาญยังอาจจะต้องพิจารณาถึง รูปแบบ คำโครง ความสัมพันธ์เนื้อหาแต่ละบท การปรากฏข้อความซ้ำซ้อนในแต่ละบท ความสอดคล้องของเนื้อหากับชื่อเรื่อง ความเหมาะสมและน้ำหนักตัวอย่าง ทฤษฎีที่ผู้เขียนอ้างอิง ความถูกต้องในการอธิบายความ ความลึกและกว้างของเนื้อหาแต่ละวรรค แต่ละบท

แนวทางการตรวจพิสูจน์ของสำนักพิมพ์ดังกล่าวข้างต้นอันที่จริงก็เป็นแนวทางของการตรวจพิสูจน์ของผู้แปลด้วย ผู้แปลคุณภาพนอกจากทำหน้าที่ถ่ายทอดภาษาต้นทางเป็นภาษาปลายทางเรียบร้อยแล้ว ยังต้องรับผิดชอบต่อคุณภาพชิ้นงานก่อนการตีพิมพ์เผยแพร่ด้วย กระบวนการ “ปรับ” เป็นกระบวนการสุดท้ายของผู้แปลในที่นี้ไม่ได้หมายถึงการปรับแก้ไขระหว่างกาแปล ซึ่งอาจจะผ่านการ “ปรับ” เพื่อ “แปร” และ “แปลง” ตามประเภทและลักษณะของงานแปลรวมถึงเป้าประสงค์ต่าง ๆ อันเป็นเงื่อนไขของชิ้นงานแปลแต่ละชิ้น แต่เป็นแนวทางปฏิบัติหลังจากที่ผู้แปลคิดว่างานแปลแล้วเสร็จสมบูรณ์พร้อมที่จะส่งสำนักพิมพ์ก็ควรตรวจทานให้ละเอียดอีกครั้ง 1-2 รอบเป็นอย่างน้อย การตรวจทานงานแปลโดยผู้แปลไม่จำเป็นจะต้องกำหนดว่ามีกี่ขั้นตอน แต่จำเป็นต้องแบ่งเวลาให้พอสมควร หลักปฏิบัติในการปรับแก้ไขงานแปลที่ได้ประสิทธิผล นอกจากการตรวจพิสูจน์พื้นฐาน 8 ข้อข้างต้นแล้ว สิ่งที่คุณแปลจะต้องทบทวนพร้อมด้วย ได้แก่

1) ยืนยันความถูกต้องในจุดที่ตนคิดว่าเป็นปัญหา โดยสอบถามผู้รู้ ผู้เชี่ยวชาญที่เกี่ยวข้อง ยกตัวอย่างเช่น การยืนยันความถูกต้องในการแปลชื่อเฉพาะภาษาญี่ปุ่นที่ปรากฏอยู่ในต้นฉบับภาษาจีน อาจขอความช่วยเหลือจากผู้ที่มีความรู้ภาษาญี่ปุ่นช่วยอ่านออกเสียงเป็นภาษาญี่ปุ่นแล้วจึงถ่ายเสียงอ่านเป็นภาษาไทย การแปลภาษาจีนโบราณ ในปัจจุบันชาวจีนรุ่นใหม่อาจไม่เข้าใจความหมายภาษาจีนโบราณ ก็ควรขอความกระจ่างจากมิตรสหายชาวจีนที่ศึกษาทางด้านวรรณคดีจีนโบราณ เป็นต้น

2) สืบค้นเทียบเคียงจากพจนานุกรมไทย-จีนและพจนานุกรมจีน-ไทย ปัจจุบันมีพจนานุกรมสองประเภทนี้ให้เป็นเครื่องมือใช้งานหลายเล่ม แต่ก็ยังให้คำอธิบายความหมายของศัพท์แต่ละคำไม่เพียงพอแก่การใช้งาน การแปลคำศัพท์ในพจนานุกรมบางก็เป็นภาษาเขียนไม่สามารถประยุกต์ใช้ในการแปลงานบางประเภท หรือการแปลคำศัพท์บางคำมีความหมายเบี่ยงไปจากความหมายเดิม ผู้แปลมือใหม่และผู้ที่กำลังศึกษาวิชาการแปลจำเป็นต้องเข้าใจถึงข้อจำกัดในการพึ่งพาพจนานุกรม

3) การแปลคำเฉพาะบางคำ นอกจากจะอาศัยพจนานุกรมไทย-จีน และจีน-ไทยในการค้นคว้าแล้วอาจจะต้องเทียบเคียงกับพจนานุกรมภาษาอังกฤษ โดยใช้วิธีเทียบเคียงจากภาษาจีนเป็นอังกฤษ อังกฤษมาเป็นภาษาไทย (หรือสืบค้นแบบย้อนกลับ) ปัจจุบันเครื่องมือแปลเป็นเรื่องที่อยู่ใกล้ตัว โทรศัพท์มือถือบางยี่ห้อ มีแอปพลิเคชันพจนานุกรม และแอปพลิเคชันภาษาให้ใช้งาน เครื่องมือแปลภาษา Google Translate ก็ได้พัฒนา

ขึ้นโดยความสมบูรณ์ของการแปลไม่เพียงความหมายของคำ ลักษณะโครงสร้างทางภาษาก็ยังมีความคล้ายคลึงกันมาก

4) สืบค้นคำแปลเฉพาะทางจากพจนานุกรม สารานุกรม หรือเลิร์ชหาคำที่มีความหมายใกล้เคียง เป็นคีย์เวิร์ดสำหรับสืบค้นคำที่ต้องการ

5) การตรวจทานควรกระทำสัก 2-3 รอบเป็นอย่างน้อย มีการทิ้งช่วงสัก 2-3 วัน หรือสักสัปดาห์ สองสัปดาห์แล้วย้อนกลับมาอ่านงานใหม่

6) หากมีความเป็นไปได้ สามารถหาผู้ช่วยหรือบุคคลรอบตัวที่มีความรู้ภาษาปลายทาง ที่อาจจะไม่มีความรู้ภาษาต้นทางช่วยอ่านกรองและอ่านทบทวนก่อนส่งตีพิมพ์ได้ด้วยจะเป็นการดียิ่ง

7) วิธีการตรวจสอบคุณภาพงานแปลที่ได้ประสิทธิผลดีอีกประการหนึ่งคือ การอ่านออกเสียงงานแปลแต่ละข้อความ การประเมินความถูกต้องของภาษาแปลด้วยสัมผัสการฟัง ได้ผลกว่าการตรวจสอบความถูกต้องจากสัมผัสด้วยสายตา การอ่านยังสามารถตรวจสอบระดับของน้ำหนักของศัพท์-สำนวนที่ใช้แปล ตรวจสอบจังหวะจะโคนการเว้นวรรค ตรวจสอบคำที่ใช้เกินความจำเป็นหรือคำที่อาจจะต้องเสริมในประโยคเพื่อให้ลื่นไหลไม่ติดขัด นอกจากนั้นก็อาจจะใช้วิธีตรวจทานแบบ “ย้อนกลับ” คือหากแปลจากภาษาไทยเป็นภาษาจีน ก็อาจลองแปลบทแปลกลับไปเป็นภาษาไทยอีกรอบ หากจุดใดที่รู้สึกว่าจะสร้างความงุนงง ไม่ทราบว่าจะแปลอย่างไรแสดงว่าบทแปลอาจมีปัญหา

2.3.2 การตรวจทานโดยสำนักพิมพ์

การตรวจทานโดยสำนักพิมพ์ของจีนโดยทั่วไปมี 2 ขั้นตอนใหญ่ หรือที่ภาษาจีนใช้คำศัพท์อธิบายลักษณะงานส่วนนี้คือ “เจียวดู่” (校对 ตรวจพิสูจน์หรือพิสูจน์อักษร) และ “เสิ่นเจี๋ยว” (审校 ตรวจประเมินความถูกต้องและคุณภาพของชิ้นงาน) “เจียวดู่” เป็นกระบวนการพิสูจน์อักษรทั่วไป ปัจจุบันสามารถตรวจสอบโดยใช้เครื่องมือเทคโนโลยี เช่นเดียวกับการตรวจสอบคุณภาพของวิทยานิพนธ์ของนักศึกษาในประเทศจีน ซึ่งมีเครื่องมือตรวจสอบความซ้ำซ้อนของคำและรูปประโยคในเว็บไซต์ paperpass (<http://www.paperpass.com>) ส่วนใหญ่สามารถปฏิบัติการได้เพียงขั้นพื้นฐาน เช่น ตรวจสอบความถูกต้องของตัวอักษร ขนาด รูปฟอนต์ ประมวลการใช้คำซ้ำ ข้อผิดพลาดของเครื่องหมายวรรคตอน (ภาษาจีน) ชื่อเฉพาะของบุคคล ชื่อสถานที่ และหากตรวจความถูกต้องในภาษาอังกฤษเครื่องมือพิสูจน์อักษรยังสามารถทำงานได้ในขั้นการตรวจสอบความถูกต้องของไวยากรณ์ได้ในระดับหนึ่ง

“เสิ่นเจี๋ยว” เป็นการตรวจทานลักษณะประเมิน การตรวจประเมินคุณภาพงานอักษรส่วนใหญ่ ผู้ตรวจประเมินมีประสบการณ์เหนือผู้แปล และยังมีความสามารถความเข้าใจลักษณะงาน หากตรวจคุณภาพบทความแปล นอกจากตรวจคุณภาพทางด้านภาษาแล้ว ยังสามารถตรวจสอบโครงสร้างความเชื่อมโยงเนื้อหาของบทความนั้นอีกด้วย ลักษณะความเชี่ยวชาญของผู้ตรวจทาน ประกอบด้วยผู้ตรวจทานทั่วไป มีอาชีพและตรวจระดับภาษาคือ ขั้นตอนการตรวจประเมินคุณภาพของงานแปล หากสำนักพิมพ์ประเมินแล้วเห็นว่าในภาพรวมของงานแปลชิ้นนั้นสามารถตีพิมพ์เผยแพร่ได้ก็จะมอบหมายผู้ตรวจทานของสำนักพิมพ์ตรวจพิสูจน์อักษร การตรวจ

พิสูจน์อักษรของสำนักพิมพ์ใหญ่ ๆ และมีชื่อเสียง ผู้ตรวจทานมักจะมีประสบการณ์และเทคนิคหลายวิธี งานตรวจทานจึงเป็นงานละเอียด ต้องอาศัยความใส่ใจและช่างสังเกต สายตาต้อง “คม” ต้อง “ไว” และต้อง “เป็นกลาง”

งานแปลไทย-จีนและจีน-ไทยระดับคุณภาพในปัจจุบันเป็นเรื่องที่สามารถกระทำได้สะดวกและรัดกุมขึ้นเนื่องจากจำนวนผู้เชี่ยวชาญทางด้านภาษาไทยและจีนมีมากขึ้น ความสะดวกทางเทคโนโลยีการสืบค้นคำศัพท์ การตรวจเช็คคำศัพท์ผ่านแอปพลิเคชันมือถือ ผ่านแหล่งข้อมูลต่าง ๆ ในเว็บไซต์ เนื่องจากเงื่อนไขสนับสนุนงานแปลพัฒนาและก้าวหน้ายิ่งขึ้น ในทางเดียวกันสำนักพิมพ์ที่มีชื่อเสียงต่าง ๆ ในประเทศจีนปัจจุบันค่อนข้างจะให้ความสำคัญต่อคุณภาพของงานแปลมากขึ้น มีการนำงานแปลคลาสสิกหลายเรื่องมายกเครื่องปรับปรุงคุณภาพกันใหม่ ยกตัวอย่างสำนักพิมพ์การศึกษาภาษาต่างประเทศเซี่ยงไฮ้ของประเทศจีน (หรือ上海外语教育出版社 Shanghai Foreign Education Press) ซึ่งเป็นแหล่งแพร่หลายวรรณกรรมจีนประเภทต่าง ๆ ทั้งวรรณกรรมคลาสสิก งานประพันธ์ประเภทร้อยกรองประเภท “ซือ” (诗) “ฉือ” (词) และวรรณกรรมร่วมสมัยเป็นภาษาต่างประเทศภาษาต่าง ๆ ได้แก่ อังกฤษ เยอรมัน สเปน เป็นต้น รวมถึง 30 รายการ ผู้แปลมีทั้งเจ้าของภาษาและชาวต่างประเทศ ภายใต้การขับเคลื่อนนโยบาย “หนึ่งแถบ หนึ่งเส้นทาง” (The Belt and Road Initiative) ในปี ค.ศ. 2011 เป็นต้นมาทางสำนักพิมพ์ได้ปรับปรุงคุณภาพงานแปลสิ่งพิมพ์ต่าง ๆ โดยเชื้อเชิญผู้เชี่ยวชาญทางด้านวรรณกรรมที่มีความรู้ในภาษาต่างประเทศเป็นอย่างดีนำเอางานแปลวรรณกรรมลือชื่อของจีนเล่มสำคัญ ๆ มาวิเคราะห์และปรับปรุงแก้ไข เช่น การร่วมมือกับสำนักพิมพ์สถาบันอุดมศึกษาภาษาจีนของฮ่องกง (香港中文大学出版社 Shanghai Foreign Education Press) นำเอาวรรณกรรมแปลเรื่อง “ซ่งก้ง” (The Marshes of Mount Liang) และ “หงโหลวเม้ง” (ความฝันในหอแดง The Story of the Stone) มาตรวจทานและปรับปรุงแก้ไข โดยใช้เวลาแต่ละเรื่องถึง 4 ปี มีการแก้ไขข้อบกพร่องของสำนวนแปล “ซ่งก้ง” ถึง 300 จุด ส่วนสำนวนแปล “หงโหลวเม้ง” ซึ่งนำมาเทียบเคียงกับต้นฉบับภาษาจีนหลายฉบับและพบจุดที่ต้องปรับปรุงแก้ไขเป็นจำนวนไม่น้อย และในปี ค.ศ. 2015 ทางสำนักพิมพ์ยังได้มีการตีพิมพ์เผยแพร่ “สามก๊ก” (The Three Kingdoms) ฉบับสมบูรณ์ 120 บรรพโดยผู้แปลชาวจีนเป็นสำนวนแรก แต่ถึงแม้แปลโดยเจ้าของภาษาที่เชี่ยวชาญภาษาอังกฤษเป็นอย่างดี แต่เพื่อให้งานแปลเกิดคุณภาพสูงสุด ทางสำนักพิมพ์ก็ยังได้ว่าจ้างชาวต่างประเทศที่เชี่ยวชาญภาษาปลายทางกลั่นกรองคุณภาพงานแปลอีกระดับหนึ่งด้วย

3. สรุปผล

ผู้เขียนขอสรุปความโดยกระชับ ดังนี้

1) งานแปลไทย-จีน และจีน-ไทย ยังสามารถขยายตัวในขอบเขตที่กว้างขวาง โดยเฉพาะงานแปลประเภทลุ่มซึ่งไทยยังขาดแคลน จำเป็นต้องเร่งผลิตล่ามหลายภาษา และพัฒนาล่ามไทย-จีนให้ได้ปริมาณ ได้คุณภาพ และได้ทักษะการขยายตัวของประเทศยักษ์ใหญ่เช่นจีน

2) งานแปลมีกระบวนการขั้นที่เข้าใจง่ายแต่ต้องการความใส่ใจในทุกกระบวนการขั้น ผังดำเนินงานของงานแปลแบบง่าย คือ

อ่านเนื้อหาโดยละเอียดทั้งชิ้นงาน ➡ วิเคราะห์ “สาร” ➡ เลือกรูปแบบภาษาเพื่อแปล ➡ แปล
(แปล/แปลง) ➡ ปรับ 1-2-3 ➡ ส่งสำนักพิมพ์ ➡ ทบทวน-ปรับแก้ไขตามสำนักพิมพ์ 1-2-3 ➡
ส่งเล่มสมบูรณ์

รายการเอกสารอ้างอิง

- Jiraphas, C. (2008). *A study of the spread of translate of ancient chinese poetry in Rattanakosin period*. Thongtham Nartchamnong's interview p.378. (In Thai)
- Jiraphas, C. (2012). *Punctuation mark and symbol in Chinese*. Bangkok: Takhata Publication.
- Mo, Y. (2014). *Red Sorghum*. Bangkok: Nanmeebooks. (In Thai)
- Nartchamnong, T. (2015). *An experience of translation poetry from ancient chinese to Thai language*. Retrieved from www.siamrath.co.th. (In Thai)
- Pinmanee, S. (2012). *Translation : from wrong to wright*. Bangkok: Chulalongkorn University Press. (In Thai)
- Tantanin, T (2007). English reading comprehension and schema theory. *Languege and culture*, 29 (Special Issue): 120-133. (In Thai)
- Tin. (1969). *Journey to the west*. Bangkok: Kurusapa Printing Press. (In Thai)
- Tin. (2004). *Journey to the west*. Bangkok: Kositt. (In Thai)
- Tin. (2009). *Journey to the west volume 1*. Bangkok: Sangsanbook. (In Thai)
- Werapasong, P. (2012). *Phakvadee Werapasong : Theory translation (Chapter 1)*. 29 March, Retrieved from www.happyreading.in.th. (In Thai)
- Wiratphokee, P. (2018). Phone interview.
- Wongsaart, S. (2014). *Hermeneutic approach of Hans-Georg Gadamer : case study of hermeneutic in Visakha Day*. Retrieved from <http://www.gotoknow.org>. (In Thai)
- Zhou, W. (2014). *The practice review of the manuscript review*. Shanghai: Shanghai Dictionary Press. “The first one of the 120 translations of the Romance of the Three Kingdoms, which was translated by the Chinese, was published. The Chinese and The Chinese and English versions of China’s four famous masterpieces were published”. Retrieved from <http://www.jfdaily.com> (In Chinese)